

BULLETÍ DE L'AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA DE GRANOLLERS

SUMARI

Pel Museu de Granollers (Editorial).— Coneixements pràctics, per A. PINYOL i LLOP.— De Geografia Humana: Evolució dels conreus a Granollers i la rodalia des del segle passat, per SALVADOR LLOBET.— L'Excursionisme i el Folklore, per JOSEP FONT I DE FALGÁS. — Pàgines antològiques d'Excursionisme: Un descobriment espeleològic (fragment), per MN. NORBERT FONT I SAGUÉ.— Itineraris recollits per l'Agrupació. I. Aiguafreda, Valldeneu, Sots Feréstecs i Figaró.— Cursets i Conferències — Notes.— Programa Gener i Febrer

GENER - FEBRER
MCMXXXII

Construcció i Venda

de

Mobles

Especialitat en els treballs d'encàrrec

DORMITORI compost de llit, armari amb dues llunes, 2 tauletes de nit i 2 cadires tapissades

Pessetes 430

DORMITORI compost de llit, calaixera, 2 tauletes de nit i 2 cadires

Pessetes 265

MENJADOR compost de bufet, taula i 6 cadires

Pessetes 215

Visitar aquesta casa és comprar

Jaume Blanxart

Taller i Despatx

Carrer de Ricoma, 95 i Plaça dels Cabrits

Granollers

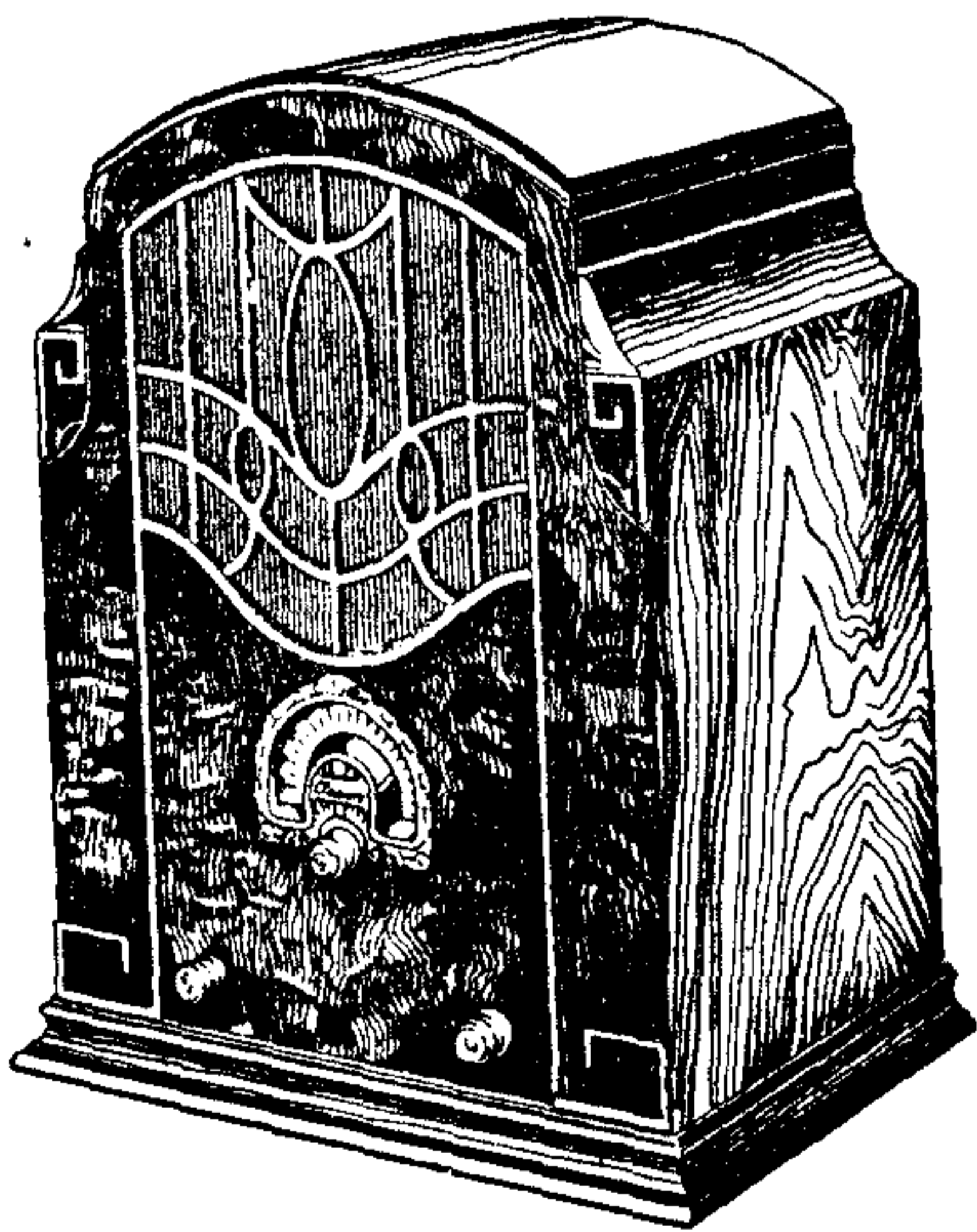
Clarion Radio

Heu-vos ací els dos models **Clarion** que actualment han assolit la màxima popularitat i que estan obtenint l'èxit mundial més ressonant per llur excel·lència, i per ésser reconeguts com els millors receptors del tipu **Neutrodino** i **Superheterodino** dissenyats en la present temporada.

Model 40—Amb circuit **Neutrodino** ultra-modern a base de les vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**, dotat de tots els perfeccionaments i equipat amb el famós altaveu dinàmic **TCA**, amb 98 % de puresa de to.

Model 40, de 5 vàlvules

Model 80, de 7 vàlvules

Model 80—Amb circuit **Superheterodino**. És el receptor ideal per excel·lència per a tots els que desitgin una selectivitat extremada. És difícil trobar un receptor que l'avantatgi. Equipat amb vàlvules **Multi-mu** i **Pentodo**. Va proveït de tots els refinaments i avenços fins el dia i amb altaveu dinàmica **TCA**.

**Distribuïdor general
per a Espanya:**

PLATÓ TEIXIDÓ

**Diputació, 175-181
BARCELONA**

Apotecaria i Drogueria
de
Josep Marimón i Garriga

Anàlisis Específics Nacionals i Estrangers
Clinics Dipòsit de sèrums i vacunes de les cases Ybis,
de tota mena de Madrid i Meister Lucius, d'Alemanya
Drogues i Colors de totes marques

Doctor Robert, 12 i 12 bis
Telèfon 30

Granollers

Recorden la

Merceria i Novetats

de

Jacint Roca

Especialitat en

Calats

Prisats

i Brodats

Plaça de la República, 30

GRANOLLERS

BUTLLETÍ

GENER-FEBRER : MCMXXXII

Josep Umbert, 30-32

Pel Museu de Granollers

Sembla ja una cosa immediata la fundació, a Granollers, d'un Museu, que junt amb les Belles Arts, abarcarà l'Arqueologia i l'Etnografia comarcals. El projecte de fundació d'un Museu, que estava latent en l'ànim de tots els granollerins amants de les activitats culturals, ha trobat ambient propici que ha fet la cosa factible. El moviment de simpatia de tots plegats, ha crescut amb l'entusiasme que en pro de l'empresa ha posat el nostre consoci Vicens Albarranch, artista pintor granollerí que ha esmerçat totes les seves energies per tal que la idea arribés a felix terme. El projecte de Museu ha estat ofert a l'Ajuntament de Granollers per la Comissió organitzadora, junt amb les primeres obres recollides, perquè aquesta fundació tingui caràcter ciutadà, que per la ciutat haurà d'ésser i la ciutat ha de curar la conservació. Segons les nostres notícies, a l'hora de sortir aquestes ratlles l'Ajuntament haurà votat una quantitat per tal d'habilitar un local a propòsit, on el Museu pugui instal·lar-se dignament per ell i les obres que s'hi aportin.

Després de la creació de la Biblioteca Popular, la fundació del Museu de Granollers i el Vallès oriental serà l'obra més positiva que s'haurà acomplert a Granollers i que honorarà amb major eficàcia la nostra ciutat vallesana i al mateix temps tots els que contribueixin a portar-la a terme i a afiançar el seu èxit. Mancats d'una tradició d'arts plàstiques i de bons treballadors d'història que s'ocupessin de recollir els materials necessaris per a la reconstrucció històrica i etnogràfica, el projecte de Museu té més importància, ja que revela els anhels de treball dels organitzadors i d'altres, que sense formar part de la Comissió, tenen els mateixos propòsits de treballar intensament per tal d'acumular materials per al Museu en formació. Un projecte tan lloable és necessari que ajunti l'esforç i l'entusiasme de tots plegats perquè tothom hi aportí el què les pròpies disponibilitats li permetin.

No cal dir com l'Agrupació Excursionista de Granollers celebra aquest esdeveniment i amb quina alegria el remarca en les planes del seu BUTLLETÍ. Tant-de-bo ben sovint poguem senyalar altres tasques culturals tan eficients com aquesta.

Coneixements pràctics

Per A. Pinyol i Elop

LES SABATES

Després de la motxilla o sac d'esquena, són, sens dubte, les sabates ferrades o clavetejades, les que per anar a la muntanya ocupen el lloc útil preferit de l'equip de l'excursionista.

A Barcelona, per no particularitzar, tenim sabaters que confeccionen bones sabates; tan bones com puguin ésser les noruegues o les suïsses, però generalment n'hi ha pocs que sàpiguen ferrar-les com cal. Unes sabates de qualitat regular, ben ferrades, duren tant o més que unes altres de qualitat superior no tan ben ferrades. Un ferrat deficient treu valor a les sabates, entorpeix la marxa, malmet els peus i destrueix les soles prematurament. Per això, doncs, tant com són necessàries unes bones sabates, és necessari també que estiguin ben clavetejades.

La primera condició per a caminar per muntanya sense fatiga anormal, és la de tenir un bon parell de sabates ferrades, de doble sola poc flexible, però ben adaptada a la forma del peu, amb manxa i, encara que no molt ajustades, fetes a mida, si això és possible. El seu interior serà llis, sense costures ni asprors i es calçaran amb un parell de mitjons a cada peu, de fil els que tinguin contacte amb la carn.

Les plantilles de suro són recomanables per aquells que suen dels peus. També són pràctiques per caminar més tou i no notar la duresa del terreny, fent desaparèixer els bonys dels claus si es rebaixa amb una llima el lloc de la plantilla que toca les parts altes de l'interior de la sabata.

Per a evitar que les sabates es deformin després de la pluja, és aconsellable omplir-les de palla de civada, o en tot cas, de paper. S'evitarà de secar-les massa aprop del foc i també de tenir-les en algun lloc massa fred. Després de seques, una suau fregada amb greix les deixarà novament a punt d'ésser utilitzades.

La durada de les sabates depèn, naturalment, de la campanya que portin, però també del compte amb que són cuidades. Les sabates excursionistes, han de conservar-se greixades i el greix més usat per això és el de cavall perquè no conté sal. El greix, aplicat fregant o en suau massatge, penetra als porus del cuir, el suavitza i l'impermeabilitza.

El greix de cavall el venen refinat, en capsos bastant pràctiques de portar, però resulta millor tal com l'utilitzen els basters, que és l'ordinari. Segons la temperatura, caldrà disoldre el greix, escalfant-lo, abans d'ésser aplicat.

ELS CLAUS

En nostre concepte, el millor ferrat és el «Tricouny», i consti que no cobrem l'anunci. El clau «Tricouny», prou conegut entre els excursionistes, encara que una mica car de preu, reuneix avantatges recomanables damunt els altres que coneixem. És d'acer inoxidable i queda definitivament ben clavat a la sola quan el col·loca un bon sabater. Quan un «Tricouny» belluga i pot arrencar-se, es torna a clavar en el mateix lloc, després d'omplir els forats amb taquets de fusta blanca, si és possible una mica enquitranats.

Altres claus, també bastant corrents entre la nostra gent, són els coneguts per «ala de mosca» i «cabota rodona». Han tingut el seu temps de popularitat, però han hagut de cedir lloc als primers per diferents motius. El clau «Tricouny», a desgrat del seu natural desgast, manté sempre un tall constant degut a la posició vertical de clavar-se, cosa que els altres, per llur forma cònica, a mida que es gasten — el desgast és més ràpid perquè són de ferro — van perdent tall, fins a quedar d'una cabota plana, completament llisa, que no resulta gens pràctic el caminar-hi.

El ferrat de les sabates no ha d'ésser molt espès, ja que, del contrari, resulten excessivament pesades. Els claus es col·locaran ben distribuïts. Tants a cada sabata per nivellar-les de pes i procurant que acabin aparellats a cada extrem. Els del mig, seran més petits o no tan alts, per a guanyar la corba de la sola i perquè quedi plana la sabata, en descansar a terra. Ordinàriament, amb nou claus cantoners i nou de centrals, ja basten. Un bon parell de sabates d'excursió no han de pesar més de 80 grams cada una.

LA MARXA

El dia abans de l'excursió, un massatge dur a les sabates amb greix de cavall, els serà molt bo. El greix s'aplicarà amb més abundància a les juntures i a les costures on pugui penetrar-hi humitat. Després de l'excursió, es treurà el fang i la pols amb un raspall bast, rentant les sabates amb aigua tèbia per a fer desaparèixer el greix anterior i posar-n'hi de nou. Tractant així les meves, ja fa uns quants anys que som companys.

Nota important

Un entusiasta soci de l'entitat ha ofert una artística ampliació emmarcada, tamany 18 per 24, d'un paisatge de La Molina, com premi a la senyoreta soci que durant el període de mig any, a comptar des del mes de gener, haurà assistit a major nombre d'excursions organitzades per l'entitat. Amb tot, no es considerarà guanyadora del premi si no ha efectuat, en els sis mesos senyalats, un mínim de deu excursions. En cas d'empat, l'adjudicació es decidirà per sorteig davant de la Junta de l'Agrupació.

De Geografia Humana***Evolució dels conreus a Granollers
i la rodalia des del segle passat******Per Salvador Elobet***

La història del cultiu no és gens negligible per a l'estudi de la Geografia Humana; al canvi del paisatge que en els llocs inhabitats només el clima imposa, ací entre nosaltres hi té preponderància la mà de l'home impulsat per les seves necessitats o conveniències particulars. No solament el paisatge canvia per la construcció de vivendes i obres públiques, sinó que les diferències de conreus porten sempre una modificació en el paisatge, ja d'ell mateix modificat per l'empremta humana. A Granollers i la rodalia no ha estat pas poc el canvi que per efecte dels conreus s'ha efectuat, solament des de mig segle passat ençà, que és l'època més fàcil d'historiar perquè avui resten encara supervivents.

* * *

Fa una centena d'anys que els boscos eren una part important dels terrenys granollerins i dels termes municipals circumdants. Els terrenys de secà sobre tot, es dedicaven principalment al bosc, que era una explotació de grans propietaris; en alguns indrets, encara actualment es conserven romanalles del bosc antic, que les brolles i garrics reapareixen en els marges amb persistent perseverància. Les vinyes i conreus eren en aquella època poc abundants encara, si bé el vi i cereals i llegums ja eren producte de mercat. Però l'esperit de negoci s'introduí i la innovació vencé el rutinarisme arreladíssim i començaren a plantar-se vinyes en alguns llocs que el bosc ocupava. Al mateix temps la densitat de població de la rodalia de Granollers, que obligava a la recerca de terrenys de conreu, junt amb l'afany de lucre dels propietaris per als arbres de les plantacions, deurién influir en la incrementació de la vinya, que tingué una vida pròspera fins a la invasió de la filoxera cap a l'any 1880. La filoxera, que devastà completament tota la vinya, deixà els pagesos comarcans en una absoluta desorientació, puix que havent-se adaptat a tenir vinya en la major part dels terrenys de secà, es trobaren sense conreu acostumat en una època que l'esperit d'iniciativa era difícil de trobar. Alguns dels propietaris que havien arrencat el bosc, recomençaren altra vegada la plantació; després de la primera desorientació general, bastants dedicaren les terres a diversos conreus i alguns altres mantingueren els seus camps en complet abandonament.

El paisatge durant aquesta transició sofrí el canvi important que hom es

pot imaginar. De la preponderància que la vinya tenia en terres secaneres, es passà a un canvi absolut de conreu i per tant, l'aspecte verd de l'istiu, groc-vermell a la tardor i puntejat de l'hivern, desaparegué per donar lloc a la taca fosca del bosc jovençà i dels erms que restaren, junt amb els colors característics de les diversss metamòrfosis de les gramínees i lleguminoses que es sembraven. Va durar un temps, deu o dotze anys, que el blat principalment, a més de l'ordi, la civada i en menys escala les faves i la trepadella, omplien quasi bé el secà que el bosc i els erms deixaven lliure. L'aspecte del paisatge que ja no té mai exactament la mateixa mutació periòdica, sofrí aleshores una profunda modificació. L'evolució constant dels conreus que múltiples causes produeixen sempre, fou en aquells moments sobtadament trencada per la causa primordial de la filoxera, aquest insecte hemípter de facilíssima reproducció, que atacant la soca dels ceps els matava irremissiblement.

Però si a finals de segle el panorama dels cultius secaners era tristíssim, el panorama de les terres de regadiu era completament diferent. Llàstima que els terrenys regables siguin escassos i en aquella època ho eren encara potser més. A tota la rodalia de Granollers, el regadiu només està establert en les zones baixes de les planes al·luvials que recobreixen les valls de les seves rieres. Tota l'aigua per a regar aleshores era de mina, ja que les bombes hidràuliques no tenien cap aplicació agrícola d'importància. Totes les mines tenien les deus principals en el substràtum dels rius i rieres i naturalment l'aigua no podia pujar a un nivell gaire elevat i com és natural el seu radi d'acció era molt limitat. Molts camps que per la seva situació planera haurien estat susceptibles de regadiu, l'aigua, que per altra part a l'estiu no era pas massa abundant, tampoc podia pujar-hi. D'aquí vé que la riquesa agrícola calia comptar-la sobre tot en els terrenys de secà, que ocupaven almenys una extensió sèxtuple. De totes maneres la successió de collites sempre era més activa en els terrenys de regatge que la manca d'humitat no entretenia les sembrades.

Un dels conreus importants en aquell temps eren les patates; cap allà a 1890 aquest cultiu estava en el seu apogeu, en la rodalia de Granollers. Aquest fruit, americà d'origen, que compta amb poc més de cent anys d'introducció a Europa, començà a instaurar-se el seu conreu en la contrada granollerina vers els mitjans del segle passat i augmentà ràpidament en pocs anys de propagar-se. En la seva època inicial, les patates americanes tenien la pell negra i es sembraven exclusivament per al consum del bestiar. La introducció de qualitats noves de patates, el seu valor nutritiu i el costum de la gent a consumir-ne, portà el ràpid augment d'aquest tubèrcul.

Amb tot, el blat tenia també un paper important en les terres de regatge; pot dir-se que en tenia la part preponderant, la qual compartia amb el moresc, car després del blat hom hi semblava moresc seguidament, ja que l'època

de sembra era propícia per no deixar el terreny improductiu. El cànem també era un element d'importància en els conreus regables de la contrada, com així les mongetes, que s'hi sembraven a continuació; aquestes ordinàriament tenien més facilitat de desenrotllament darrera mateix del cànem, car les matèries no assimilades per aquest són les preferides per les mongetes principalment. Les patates, en canvi, quan hom les havia separat de la terra no acostumava sembrar-s'hi res al darrera. La terra no era tan escassa com ara, puix que els moderns procediments de cultiu no es coneixien i no era possible treballar-ne tanta alhora i les necessitats del bestiar no comptaven, ja que amb prou feines existia; ni tampoc hauria estat fàcil, puix que les patates es conservaven en la planta fins el mes de setembre i aleshores hom reservava el camp per sembrar-hi blat en el novembre.

En aquells temps, els conreus en el regadiu es succeïen amb rutinària correlativitat. Quasi sempre després del blat hom sembrava moresc, després del moresc, cànem, per sembrar-hi després mongetes i altra vegada patates. El poble de La Roca, però, sembla que tenia una tendència particular a sembrar només cànem, per succeir després mongetes de ganxet i patates al darrera. Hom senyala de totes maneres que aleshores no es canviava la llavor de les patates sinó de tant en tant, contraposant-se amb l'actualitat, que tothom la canvia anyalment. El perfeccionament tècnic ha acabat per imposar-se, tant en les llavors, com en el retard de l'arrencada que s'acostumava al principi. Vingué fins i tot que els compradors a l'engròs obligaven que les patates haguessin estat apilades abans de comprar-les, per tal que així haguessin fermentat i es descomposessin fàcilment les que hi fossin massa propenses.

* * *

Fins ací tenim aproximadament el panorama dels conreus en el final del segle passat. A començament de l'actual, cal senyalar les noves plantacions de vinya amb la incorporació del cep americà empeltat dels ceps clàssics que produeixen els raïms per a la fabricació del vi, ja que hom els descobreix invulnerables contra la filoxera i per tant en estat d'adaptació als terrenys delmats per aquest insecte. Naturalment el paisatge altra vegada sofreix una profunda

Per a donar major alicient a l'excursionisme, és necessari que a la contemplació de les belleses naturals s'hi afegixi un estudi objectiu dels múltiples aspectes que presenta la Natura, o bé recollir dades que poden ésser d'interès per a la compilació històrica i etnogràfica o l'estudi de les ciències naturals. Fent-ho així, trobareu un interès cada dia més gran.

modificació; molts conreus de gramínees desapareixen paulatinament, per donar lloc altra volta al paisatge vitícola de formes i colors característics. La vinya a principis de segle, però, no prengué tanta extensió com l'anterior, que fou devastada per la filoxera; hom la situa a poc més de la meitat de la vinya vella. Però aquest procediment nou de plantació de ceps americans empeltats, rendí més que la vinya del segle passat; sobre tot per la producció de les comarques especialment vitícoles es saturà el mercat i la demanda mínima que hi ha hagut moltes vegades han portat el vi a uns preus poc remuneradors. L'interdicció francesa per introduir vins en el seu país, que es troba al mateix temps saturat de vi de les colònies d'Alger, ha influït encara més en l'abaratiment dels preus vinícoles. La incrementació de malures en els ceps moderns, que requereixen una cura perseverant, han donat al vi un cost més elevat. Els pagesos, trobant poc satisfactori el preu, han arrencat moltes vinyes d'uns anys a aquesta part, a mida que els ceps de les plantacions de primers de segle anaven perdent la vitalitat.

Els cereals en alguns anys han tingut uns preus molt baixos i els pagesos han cercat per altre costat uns beneficis remuneratius. El consum cada dia major de la llet de vaca portà els pagesos a una indústria fins aleshores quasi abandonada i que començà a uns preus ben satisfactoris, indústria la qual modernament ha influït molt en els conreus dels voltants de Granollers. Hom compta que cap el 1900 eren només tres o quatre vaqueries que suministraven llet a la ciutat i en canvi ara són innombrables. Però molt més que pel consum de llet a Granollers, les vaques que han anat posant-se en la contrada han estat més per al consum de la capital barcelonina, que en part pel major costum de la gent i sobre tot pel creixement ràpid que ha fet la ciutat de Barcelona, ha necessitat llet en abundància.

A mida, doncs, que hem anat avançant dintre aquest segle, les vinyes dels començaments han anat arrencant-se per fer pas als farratges principalment. Hom sembla a secà, en detriment de la vinya i del blat, que queden a segon terme, naps generalment, remolatxes, vesses, sègol, pàmola, trepadella, alfals, civada, faves, etc. La trepadella, de totes maneres, ja era un conreu força conegut també abans, però actualment té la particularitat que es sega quasi totalment per verd; l'època de florida és un temps que no hi ha altre farratge ten-

A voltes, anant d'excursió, podreu trobar-vos en la necessitat de travessar un sembrat. Si no hi ha més remei, feu-ho; però tingueu compte de passar per les vores, per tal de causar el minimum de perjudici.

Feu-vos soci de l'Agrupació Excursionista! Contribuireu a enaltir l'estudi i la cultura.

dre i els pagesos la prefereixen verda per al bestiar. Al mateix temps hom sega la civada per tendra o a mig gra per conservar-la seca i asseguren és millor que la trepadella en sec. L'ordi, que abans es semblava bastant també, ha sofert molt de la invasió del bestiar boví; sobre tot ara amb els transports mecànics que han favoregut en els pobles sense ferrocarril l'exportació de la llet, hom troba poques cases de pagès que no es dediquin a la cria bovina; això vol dir que per tota la contrada els cal dedicar conreus per a les necessitats del bestiar. Alfals a secà també se n'ha vist aquests darrers anys i un xic de moresc primerenc, però la sequedat que sembla agreujada en els darrers temps, ha fet decaure bon xic aquests cultius de poc rendiment sempre per l'escassetat de la pluja. Com si fos per fer canviar més el paisatge, actualment és molt comú sembrar pèsols a l'hivern enmig dels ceps, que és un cultiu introduït al Vallès a principis de segle i que donà uns tocs de verd al característic aspecte hivernal de les vinyes. Hi ha a més, naturalment, vàries modificacions parcials que donen diversitat a l'aspecte general dels conreus. A Corró de Vall i a Palou, per exemple, hom ha vist durant el mes de maig uns camps florits de color blanc, que contrasten amb el color rosa de la trapadella florida. Aquestes taques blanques en el paisatge, són d'una planta anomenada Calipte, de la qual hom n'empra la seva flor per a la fabricació de pólvors de matar mosques.

En les terres de regatge també ha canviat molt el paisatge en el transcurs del segle XX; ja de començament, el conreu del cànem començà a minvar, fins que durant la guerra europea s'intensificà degut a l'alça sobtada dels preus. Un cop la guerra acabada, el seu conreu ha anat esdevenint quasi bé nul; el preu baix que té no compensa els treballs pesats que comporta; la sega, l'espolsada, l'amarament en les basses d'aigua apropòsit i la brega, són feines dures totes que no tenen prou compensació. Al mateix temps el jute importat de la India, fa una competència activa al cànem; el cànem d'Itàlia també porta avantatge al vallesà; més blanc i més llarg de fibra l'italià, deprecia extraordinàriament el cànem del Vallès que es veu obligat a cedir. De totes maneres ha estat també causa parcial de la seva desaparició quasi total la influència de la indústria bovina que en el regadiu té el seu feu principal. Hom hi veu principalment moresc espès, sorgo, alfals, remolatxes, naps, al costat de civada moltes vegades igualment pel bestiar i blat.

Actualment comença a introduir-se al Vallès des del Prat del Llobregat, un farratge anomenat Bersim, espècie de trèbol i alfals que resisteix més al fred que aquest darrer i el qual sembla donar bons resultats. Pocs cereals per assecar es veuen al regadiu; el color groc en el temps de la calor, hi és foragitat en molta part; sembla que els camps estan predestinats a tenir-hi un verd constant. Les patates, encara conserven bastant la posició, però ja no tant les

mongetes ni el moresc. Favas a voltes s'hi veuen, cols i bròquils per a espigar, que arriben en una època propícia per a esperar la trepadella que és collita de primavera.

El paisatge del regadiu també s'ha canviat força en els trenta anys darrers; color i forma s'han modificat amb la causa principal dels aliments pel bestiar que han transformat completament el panorama. Les hortes segueixen la mateixa línia però han anat intensificant els seus dominis sobre tot en tocar Granollers. El creixement de la població i les influències vegetarianes que els metges recomanen, han donat als horts un paper important; hom hi sembla el mateix que en el 1900, però en més escala; els trossos de verdura són més grans que no eren abans, el qual ja porta en sí mateix una modificació.

També els arbres fruiters han aconseguit un augment; actualment en el mercat de Granollers, a l'hivern, hi ha parades d'arbres fruiters a punt de plantar; sobre tot d'ametllers i avellaners, en el secà se n'han plantat molts en aquests deu anys darrers; hom en veu a cents en alguns camps, però sovint són a rengles entre les vinyes. Els altres fruiters, de totes maneres no són tan espessos; quasi sempre estan escampats entre les feixes; amb tot, a vegades es veu algun camp plantat completament; hom senyala un camp de presseguers a Llissà de Munt i un de pruneres a Santa Eulàlia; a La Garriga també abunden les pomeres i pereres escampades entre els camps, però ja hi són tradicionals i per tant el paisatge no en surt modificat. La demanda de fruita en el mercat fa creure que aniran estenent-se els fruiters per tot arreu i cooperaran a l'evolució constant i general del paisatge.

NOTA. — En l'article «L'estany quaternari de Llerona», publicat en el número anterior, hi ha un lloc cap al final on diu: «Mentre en la riba esquerra — quaternari recent — s'aixeca la plana a un metre damunt del llit del riu, en l'altra banda hi ha set o vuit metres d'alçada.» Per equivocació que els coneixedors del lloc ja hauran subsanat, es fa constar la riba esquerra quan en realitat és la riba dreta la que s'aixeca a un metre damunt del llit actual del Congost.

El BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA DE GRANOLLERS desitja als seus consocis i a tothom en general, prosperitats en l'Any Nou, i espera que durant el mateix tots seguirem amb igual activitat, encaminant sempre els nostres esforços per al bé de la cultura i dels nostres ideals.

Granollers a vista d'ocell. — L'acció humana transforma constantment el paisatge. El caseriu i les obres públiques, obra típica de l'home, dóna un aspecte especial al panorama; els conreus, amb la seva evolució i periòdiques mutacions, el modifiquen continuament

(Clixé propietat del senyor Pere Vergés. Vista presa des d'un dirigible de «Aeronàutica Naval»)

L'excursionisme i el Folklore

Per Josep Font i de Falgàs

De sobres és conegut que en la pràctica de l'excursionisme, els homes estudiosos troben diferents caires per a desenrotllar les seves respectives aficions: Geologia, Arqueologia, Botànica, Mineralogia, Fotografia, Art, Lingüística, Folklore, etc., etc.

M'interessa de fer ressaltar el Folklore especialment, per ésser una de les seccions més limitades de la nostra Agrupació, degut segurament a la desconexença del què és el Folklore; el què tractarem de fer relluir en aquest nostre modest treball.

Folklore, aquesta paraula treta del llenguatge anglès, vol dir «saber del poble».

En dir «saber del poble», no vol dir precisament el saber aconseguit a còpia d'estudis i investigacions més o menys científiques. El Folklore constitueix el patrimoni espiritual que ens han llegat els nostres avis, i els folkloristes són els que fan reviure coses ja oblidades i els que treuen a la llum les gemmes ancestrals del saber dels nostres avant-passats.

Molt han contribuït els excursionistes a la recerca de mots, costums, adagis, supersticions, rondalles, balls i cants populars del poble català. Molt han fet, els que han practicat l'excursionisme sota aquesta bella finalitat. Moltes tradicions de la nostra terra jeien adormides en un replec de muntanya, recordant-les tan sols qualque vellet escaducer, més fort que la seva mateixa vellúria i que, mercès a ell i a les incessants investigacions dels nostres infatigables folkloristes, havem pogut arribar a trobar el fonament d'aquest gran patrimoni que forma el saber del poble català.

Quantes paraules, amarades d'un sabor intensament catalanesc, avui desusades a la ciutat, no hem sentit en el transcurs de les nostres excursions!

Quants costums no ens hem deixat perdre, altament morals, que indicaven l'estat de cultura del nostre poble, per qualsevol moderna xavacaneria!

Quantes llegendes i quants records de la vellúria hem sentit explicar, que en oir-les i recordar-les, ens transporten a aquells temps en que el ritme de la vida era suau, la gent més senzilla, i tot era animat d'un color més típic i natural!...

En aquells moments, quan hom evoca el passat i el compara amb el present, és llavors quan hom sent la nostàlgia del passat i voldria que subsistissin aquells mateixos costums per a viure uns moments amb placidesa, en-

cara que fos només per a deseixir-nos uns instants del traüt de la vida moderna, febrosa d'activitat i encesa de passions de tota mena.

La labor dels nostres folkloristes ha estat ben intensa. El nostre Cançoner popular és un dels més rics i extensos del món. Degut a la munificència d'una noble dama, creant premis d'estímul i subvencions, cada any surten homes preparats a la recerca d'aquest tresor de la música nostra. Les cançons populars que canten els nostres orfeons, exquisidament harmonitzades, és el resultat de l'esforç d'aquests homes que cada any surten per a completar i enriquir la nostra Cançonística.

Marian Aguiló, català de Mallorca, el primer dels nostres folkloristes, resegua tots els pobles de llengua catalana, amb el propòsit de reconstruir la nostra parla, recollint mot per mot, bandejant els vocables forasters que l'entletgien i cercant una per una les paraules que més tard havien d'ésser l'edifici esplendent de la nostra parla recobrada.

Cada vellet que s'en va s'en emporta amb ell, en una forma o una altra, un tros vivent del nostre Folklore. I és per això que els nostres folkloristes, pacientment consulten i exploren aquelles vides ja caduques, per a treure'n, com l'abella en la flor, la mel de ço que constitueix l'ànima racial de Catalunya.

Altres ben interessants aspectes del nostre Folklore són la Dansa i la Rondalla.

Avui, són de cinc centes a sis centes les danses recollides i arxivades. Aquest número important indicarà l'esforç pacientíssim d'aquests benemèrits recercadors, que, a més d'escriure la partitura de la dansa, hauran hagut de representar les figures i la posició dels dansaires a cada compàs, per a interpretar i anotar fidelment el ball.

Naturalment, hi ha balls, com el nostre complicat «Ball de les Gitanes», que degut a interpretar-se encara en algunes èpoques de l'any, no haurà necessitat tant d'esforç de transcripció; però imaginem-nos que aquesta dansa l'haguéssim de col·leccionar ara... Ja ens fóra molt més costós, puix les colles han desvirtuat tant el primitiu «Ball de les Gitanes», amb l'intercalació de danses exòtiques, aparegudes suara, que, de no posar-hi cura, prompte ni vestigis quedaran del nostre ball espectacular.

Tots haureu pogut veure, per algun d'aquests Esbarts que es dediquen al conreu dels nostres «ballets», la gràcia senyorívola de les danses anomenades «cortisanes», la corpnedora misticitat de les anomenades «religioses» i la sorprenent ardidesa de les danses «guerreres», que és una verdadera llàstima que les deixem perdre i no hi hagi, en la nostra ciutat, un estol de joves i noies que les exaltin i propaguin, segurs de que tindrien un crescut nombre d'admiradors.

La Rondallística també ha tingut una munió de fervents devots. Molts volums hi ha publicats, contant-nos les rondalles dels nostres avis; aquelles mateixes rondalles que es contaven a la mainada a la vora la llar de foc, interrompudes solament per a tirar-hi algun boscall i mantenir xardorosament el caliu.

Vegeu, doncs, si és prou interessant el Folklore, perquè en la nostra Agrupació Excursionista no hi hagi algú que se'n senti atret i practiqui l'excursionisme amb l'afany de contribuir a salvar el patrimoni dels nostres avant passats.

En les nostres excursions periòdiques, estiguem atents a totes les coses de l'avior; procurem enriquir el nostre Folklore amb el concurs de les nostres recerques i posem-ho en coneixement dels homes experts. La nostra tasca pot ésser útil, fent reviure a ciutat les paraules que es serven vives i pures a la muntanya; i d'aquesta manera, anirem perfilant la pregona catalanitat del nostre poble amb unes característiques ben acusades i substancials.

Posteriorment a haver compost aquest article, ens enterem de la creació d'un Esbart de Dansaires en nostra ciutat, per part d'alguns elements de l'"Orfeó Granollerí". No cal dir com ens omple de satisfacció aquesta nova i com desitgem als entusiastes orfeonistes els millors èxits en la pràctica d'aquesta modalitat tan simpàtica del nostre Folklore.—F.

Pàgines antològiques d'Excursionisme

Un descobriment espeleològic

(F R A G M E N T)

Per Mn. Norbert Font i Sagué

...Per fi tot estigué llest per a baixar a l'avenc. En dir «avall!», vuit braços es posaren en moviment, la corriola grinyolà, la corda començà a allargar-se i jo a enfonsar-me pausadament dins la negror de l'abim, baixant cap al desconegut.

I baixava, baixava tan pausadament, que si hagués aclucat els ulls, m'hauria semblat que no em movia del lloc. S'hi anava allò que es diu recreat.

La corda s'anava allargant, allargant com un fil d'aranya, i la boca de l'avenc es feia petita de mica en mica, i els caps dels que estaven dalt ja semblaven uns caparronets de nina, rossos i tot, puix un raig de sol, que

des de la foscor on jo em trobava semblava d'or, els amorosia carinyosament. De tant en tant la veu del que dirigia la maniobra ressonava potentament per aquelles concavitats amb un to entre encoratjador i temerós, que fins em feia venir esgarrifances.

Deu metres... quinze metres... vint metres... vinticinc metres... L'estrident crit de la meua *sirena* ressonà com veu de l'altre món, i la corda es parà instantàniament i el meu propi pes féu gronxolar-me d'una manera tan dolça, tan pausada, que no semblava sinó que em trobés en un bressol mogut per la mare carinyosa. I tenia 50 metres de negror al meu dessota!...

En aquell punt l'avenc s'estrenyia i es presentava negre com una gola de llop. Per tant, calia encendre llum i baixar amb totes les precaucions. Imprimint a mon cos un moviment de balanceig, com si em trobés en un trapeci, vaig aconseguir arrapar-me en un relleix de la roca, i des d'allí, més descansat, vaig esperar que em baixessin la motxilla i la llanterna.

Es impossible descriure el grandios espectacle que es gosava des d'aquell relleix on m'havia aturat i que no tenia més que un pam d'amplada: si mirava al meu dessota, no veia més que foscor impenetrable; si girava els ulls al meu entorn, se m'oferia la decoració més feréstega que hom pugui imaginar—roques entre negres i verdoses sortien per tots costats, amenaçant rodolar cap al fons a la més petita empenta,—però si alçava el cap, l'espectacle era sublim: dos troços de cel, la blavor del qual ressaltava gràcies al negre marc format per les dues boques de l'avenc, retallats pels arbres del cim, on batia el sol de ple a ple, formaven tot el quadre, senzill en apariència, però d'una formosura i grandiositat impossible de descriure.

A la poca estona baixà la motxilla i al seu darrera la llanterna. I tornà a ressonar la *sirena*, donant el crit d'*alerta!* i jo vaig tornar a gronxolejar; un altre crit i la corda s'anà afluixant, afluixant, i jo vaig entrar en les tenebres de que semblava s'averkonyia l'esmortuïda llum de la llanterna que duia a la mà dreta. Per espai de cinc minuts vaig anar baixant en un silenci de mort; unes vegades passava fregant unes estalactites que degotaven per tots costats, i altres em trobava completament isolat en mig de la foscor. La decoració canviava a cada instant; semblava talment que aquelles ombres fantàstiques em sortien al pas com per impedir-me que seguís avant, i algunes papallonetes, deixondint-se, sortien del seu amagatall i volaven entorn del meu fanal, i baixaven també cap al fons per fer-me companyia. Pobretes!

Als 60 metres aproximadament, les parets de l'avenc desaparegueren com per encant, ço que m'indicà que em trobava al centre d'una grandiosa caverna. El llum cremava molt bé; per tant, no hi havia perill. Sols havia

d'anar en compte de que no me l'apagués la veritable pluja que queia de les estalactites superiors; i seguia baixant, baixant sense parar. A mi em semblava que ja havia baixat els 75 metres indicats per la sonda, però els homes de dalt no es cansaven de donar corda i jo de baixar en mig de la foscor. I el fons encara no es veia!

Per fi vaig arribar-hi, i un esgarrifós crit de *sirena* féu parar la corda.

Ja hi era! Ja hi havia arribat a aquell fons desconegut i fins aleshores verge de petjada humana! Ja havia tocat la fi d'aquell avenc insondable, segons la gent del país, i ple de misteris i perills! Sense donar-me'n compte, s'escapà dels meus llavis un crit de *Visca Catalunya!*

Igualment que s'esdevé amb la renaixença de les lletres catalanes, quan en les darreries del segle passat s'inicia a Catalunya un moviment d'interès i d'atenció pels avenços i progressos moderns, apareixen unes poques figures notabilíssimes, que posant-se capdavanters d'aquesta obra formidable, es dediquen amb tota llur activitat a l'estudi, i s'afanyen a conèixer i propagar les noves teories i mètodes científics. Un d'aquests homes eminents, fou el ferm excursionista i pacient investigador, Mn. Norbert Font i Sagué.

Home d'una activitat extraordinària, de petit mostrà la seva inclinació a l'estudi, que li féu escriure ja una profusió de treballs i articles, en els quals hom hi endevinava un notable esperit d'investigació i al mateix temps un bon patriota, enamorat de la seva terra i les seves llibertats. El seu natural el portà a estudiar la carrera eclesiàstica, que cursà en el Seminari de Barcelona, prosseguint després amb la seva afició a escriure articles i treballs diversos, que abarquen multitud de temes: la història, la política, l'arqueologia, la geografia, etc. Però poc a poc anà encaminant les seves tasques vers la ciència geològica, que ben prompte li va atreure tot l'interès, absorbint-li bona part de les seves activitats. Començà, doncs, els seus treballs sobre aquesta matèria, i orientat per notables especialistes estrangers, amb els quals guardà sempre fonda amistat, estudià d'una manera particular les aplicacions de la geologia a la nostra terra, iniciant la magna obra de fer conèixer a tothom l'interès i importància de la mateixa, cosa que fins aleshores era patrimoni exclusiu d'un es poques intel·ligències. Val a dir que amb la seva obra "Curs de geologia dinàmica i estratigràfica aplicada a Catalunya", obtingué abastament el seu propòsit, intensificant aquests estudis i demostrant la tasca que hi havia per realitzar.

En la seva extensa bibliografia hi figuren treballs sobre bon nombre de branques de la Geologia: la geografia, la hidrologia, la mineralogia,

la paleontologia, i sobre tot la espeleologia. Les seves notables exploracions a quasi tots els avencs i coves de Catalunya, que a vegades realitzava amb perill de la seva vida, li proporcionaren prou coneixements per a confeccionar un important i complet catàleg espeleològic de Catalunya. De la ressenya d'una d'aquestes excursions, publicada en el "Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya", n'hem tret el fragment que hem copiat més amunt, en el qual descriu les impressions de la baixada a un avenc. La prosa clara i correcta de l'il·lustre excursionista, l'importància dels seus descobriments, l'activitat inesgotable que sempre demostrà, deixen entreveure l'obra formidable que hauria pogut realitzar encara si la mort no s'hagués emportat prematurament el qui fou bon patriota i incansable treballador. — P.

ITINERARIS RECOLLITS PER L'AGRUPACIÓ

I

***Aiguafreda, Valldeneu,
Sots Feréstecs i Figaró***

Tres hores i mitja sense parades

Des de l'estació d'Aiguafreda, seguint en direcció Sudest, hi ha un camí carreter que per la part superior de la via passa per darrera can Oller i pel costat d'una torre que té un petit alzinar al davant, giragonseja entre uns quants pins i en menys de deu minuts travessa el torrent anomenat de can Oller. Travessat aquest torrent i un rec que es troba poc més enllà, segueix un corriol que es bifurca en dos, dels quals cal seguir el de la dreta, que s'enfila amunt giravoltant una mica i passa pel costat de la Casa Nova, la qual, al mateix temps, té ben aprop seu una altra casa que serveix de Rectoria al Rector de Valldeneu. El caminet, seguint per sota d'un conreu i damunt d'un bosc de pins, giravolta un xic en direcció Sudoest i s'enfila per una petita coma, per on hi passa com en un engorjat en miniatura, des del cim de la qual s'albira l'església de Valldeneu, que es veu ben aprop amb un xiprer que té al darrera, que pot servir encara més per caracteritzar-la. Van uns 25 minuts de camí.

Des de Valldeneu cal seguir un camí de carro que en direcció aproximadament Nord va fins la casa de Valldeneu que es troba a mig quart d'allí, el qual, passant per sota la casa i per una recolzada del torrent, troba una font de raig abundant sota el camí i en aquesta recolzada. El camí gira en angle recte i ha de seguir-se un tros fins que al cap de

poc torna a canviar de direcció en una altra recolzada damunt del vèrtix de la qual hi ha senyals d'una carbonera. Allí deixarem el camí carreter, i continuarem per un corriol que comença allí mateix i al cap d'uns 150 metres (1) deixarem altra vegada per un corriol que a la banda dreta s'enfila cap amunt tot giragonsejant amb tendència a la direcció Sudoest, al qual l'aigua que en temps de pluges hi corre, li dóna a voltes una amplada de camí carreter. En ésser prop de la carena, trobem un camí que va a la dreta, que havem de deixar i continuant amunt uns 5 minuts més, som a la carena d'aquesta estribació, en la qual un altre camí carreter travessa, que tampoc hem de seguir. Continuant en direcció Sudoest pel mateix camí que seguíem, en 5 minuts trobem un camí carreter que cal agafar a la dreta i giravoltant altra vegada ens porta en quinze minuts més a la casa Castellar de Valldeu, gran casa de pagès que en entrar en aquest camí carreter ja s'albira a l'altra banda del torrent.

Des d'ací agafarem un corriol que passa davant mateix d'una ermita que hi ha enfront de la casa, el qual porta direcció Sur, i al cap de poc travessa un torrent on hi ha una font-mina d'aigua potable. Un corriol que passa per damunt mateix de la font, molt poc fressat al principi, és el que cal seguir, que porta direcció Oest i el qual caldrà deixar als pocs minuts per un camí carreter que empendrem a la banda esquerra i giravoltant amb tendència Est. En ésser a la carena, en una cruïlla de camins carreters, cal deixar el que es segueix per un de poc fressat que hi ha a la dreta; continuant per aquest camí s'arriba al cap de poc a una carena des d'on es domina una vall bastant profunda i des d'on s'albira per primera vegada l'anomenat Castell dels Moros vers la banda de Montmany i també s'albira un poc més a la dreta l'església de Puiggraciós i la torre de senyals que té al seu costat. Des d'aquest punt en que es troba el camí, gira en angle recte cap a la dreta en direcció aproximadament Oest i giravoltant a mig aire de la muntanya, en uns deu minuts es troba un altre corriol a l'esquerra, en aquest indret que els cingles de Bertí són al davant mateix, que baixa cap a la vall. Cal seguir aleshores el mateix corriol que baixa a la vall sense travessar el torrent que al cap d'uns minuts passa per sota d'una cinglera secundària i en pocs minuts més s'arriba a una casa abandonada que porta el número 10 al costat de la porta, la qual casa en té una altra a la dreta, que comença d'enrunar-se.

Des d'aquí, un corriol baixa en 5 minuts al torrent dels Sots Feréstecs que és a sota mateix i es pot distingir de lluny per quatre o cinc pollanques que hi han. En el torrent es troba un camí carreter que des de damunt del cingle dels Sots Feréstecs va baixant fins a un nivell bastant baix

(1) Cal comprovar l'exactitud d'aquest punt

i des d'on es pot admirar perfectament la feresa dels cingles laterals i el saltant d'aigua del torrent en aquell lloc.

Aquest mateix camí, seguint-lo continuament, porta a Figaró; després d'uns 20 minuts s'en troba un altre planejant a la dreta, que cal deixar, per a baixar directament a Figaró, de quin poble ja s'en veuen algunes cases, i s'arriba en uns 5 minuts a la via del tren i a l'estació de Figaró en 5 minuts més, seguint a la dreta.

Remarques d'aquesta excursió

Valldeneu. — Església amb absis romànic; el campanar i la façana són posteriors de construcció, possiblement en l'època de transició del romànic al gòtic; però sense que motius ornamentals permetin aquesta afirmació. L'interior de l'església és molt senzill; nau central i naus laterals amb voltes ogivals emblancades de calç i alguna motllura recent. Els altars són sense importància artística. Una pica d'aigua beneita, d'estil romànic, amb ornamentació senzilla. L'església de Valldeneu té una esplèndida perspectiva; des de qualsevol lloc que hom l'observi té una bellesa remarcable que el lloc d'emplaçament l'hi dona. Al costat de l'església hi ha una casa de pagès que té una petita reixa en una finestra, d'una forja molt bonica; en la llinda porta la data de 1599.

Fòssils. — Durant el trajecte de la casa Valldeneu a la casa Castellar en algun indret es troben gran quantitat de fòssils que en termes paleontològics s'anomenen «*Bulimus Gerundensis Vidal*»; en foren recollits alguns exemplars amb destí a la col·lecció paleontològica de la secció. Igualment prop de la casa Valldeneu es troben «*Nummulites*» en abundància.

Castellar de Valldeneu. — Gran casa de pagès de sòlida construcció; res de remarcable d'interès artístic; en la llinda del portal hi ha la data de 1674.

La font de can Castellar porta la següent inscripció: «*Bega qui wulga, mentres ni aja. 1767*».

Sots Feréstecs. — Un lloc molt bell amb el seu saltant d'aigua i els cingles de pedra calissa que enclouen el torrent. L'important i brusc congost que forma no pot explicar-se per l'erosió de l'aigua. Un estudi més aprofundit de la correspondència dels estrats calcaris i una observació més general es necessària per dictaminar amb versemblança d'èxit; de totes maneres, a primera vista sembla possible que l'origen d'aquests cingles fos un esfonzament que obrint el pas actual del riu Congost trenqués la unitat de les estribacions finals del Tagamanent amb el curs superior del torrent dels Sots Feréstecs.

Cursets i Conferències

FRANCESC SERRA

Aquest jove literat i dibuixant granollerí donà la seva anunciada conferència, el dia 7 de novembre, en el nostre estatge social, seguint el tema: «L'Evolució de l'Estètica en l'Art (1830-1930)».

Començà el conferenciant al·ludint la fi del classicisme per a donar pas a l'escola romàntica. Analitzà l'estètica literària d'aquesta tendència i passà a l'anàlisi de les diverses escoles que es succeïren, tals com la naturalista, realista, sàdica, etc. Cità diversos autors i llurs obres respectives, per a demostrar les seves afirmacions i parlà de l'ambient de l'època i la influència que tingué en la vida de les escoles literàries i artístiques. Parlà de la pintura i de les modalitats estètiques que han anat afectant-la, fins arribar al cubisme, dadaïisme, futurisme i sobrerrealisme. Féu algunes observacions severes per aquestes darreres tendències i parlà superficialment de les modalitats que poden observar-se en el cinema, en el qual compara les diferències que s'observen dintre les diverses nacionalitats.

El conferenciant acabà la seva dissertació en un resum general de la concepció estètica.

JOAN CANALS

El consoci Joan Canals, professor de Ciències Naturals i director interí del Col·legi de Segona Ensenyança de Granollers, tal com estava anunciat, començà, el dia 21 de Novembre, el curset de Mineralogia al seu càrrec.

En la primera lliçó explicà els sistemes cristal·lins, les lleis cristal·logràfiques, les estructures dels minerals i demostrà, amb exemples, les diverses cristal·litzacions i acció molecular.

En la segona lliçó explicà la formació de les macles i entrà en el concepte de duresa i fragilitat. Parlà de la refracció de la llum i descriví les substàncies isòtropes i anisòtropes, amb les diverses irregularitats que presenten. En la tercera lliçó explicà l'isoformisme i poliformisme i en presentà exemples de cada cas. Explicà l'anàlisi pirognòstic i la manera de portar-lo a cap. Demostrà amb exemples pràctics les reaccions químiques dels minerals i ensenyà els experiments principals que són la base dels anàlisis mineralògics.

En el dia corresponent a la quarta lliçó, el professor senyor Canals es vegé impedit d'assistir, i en l'hora d'escriure aquestes ratlles encara no ha arribat el dia corresponent a la lliçó següent.

Per a normalitzar la situació administrativa de la nostra entitat, hom prega que tots els socis se serveixin posar-se al corrent de les quotes atrassades.

Notes

Després de l'aparició del primer número del nostre BUTLLETÍ, hem rebut moltes felicitacions encoratjant-nos en l'obra empresa. Ens cal remarcar les felicitacions rebudes del senyor Tomàs Balvey, de Cardedeu, i de la Casa del Vallès, de Barcelona. A uns i altres regradem de cor i fa avinent, la Redacció del BUTLLETÍ, que per la seva part farà tot el possible perquè aquest no demereixi gens de les felicitacions que suara li han estat adreçades.

Ens cal regradar al farmacèutic senyor Angel Parera de nostra ciutat per la seva gentilesa de proporcionar-nos generosament els aparells i àcids necessaris en les proves de reaccions químiques per al curset de mineralogia que ha estat a càrrec del professor Joan Canals.

En l'excursió celebrada el dia 22 de novembre passat per l'Agrupació, fórem acompanyats pel senyor Pau Fort Bartrés, de Cardedeu, deixeble de l'arqueòleg i historiador cardedeuenc, senyor Tomàs Balvey, qui ens acompanyà en un indret en el qual l'esmentat senyor Balvey hi descobrí abundants trossos de ceràmica romana. L'al·ludit arqueòleg suposa que es tracta d'uns restes de teuleria romana, que fa que s'hi trobin fragments de terra cuita en abundància. En poca estona pogueren recollir-se uns fragments d'àmfora romana, la qual es pogué reconstruir en una sisena part.

Des d'aquest lloc ens plau de donar les gràcies a la Redacció de «La Gralla» per la gentilesa de prestar-nos tan generosament els gravats publicats en el darrer número i en l'actual del nostre BUTLLETÍ.

A mitjans del mes de novembre retornà del servei militar, passat en terres africanes, el company Jaume Riera, ex-tresorer de la nostra entitat.

Felicitem de tot cor l'amic pel seu retorn i ens alegrem de la seva represa d'activitats a la nostra Agrupació.

Hem rebut del senyor Josep Mora, amb destí al nostre Museu, un exemplar dissecat de gat mesquer. Igualment hem rebut una donació d'interessants exemplars fotogràfics i mineralògics del nostre consoci Josep Busquets. A tots regradem coralment llur aportació a les col·leccions de l'entitat.

Per a la millor organització de les diferents seccions, hem adquirit un sòlid i espaiós armari-biblioteca, en el qual hom ha començat a instal·lar-hi també, provisionalment, la col·lecció petrogràfica i numismàtica.

Programa

dels actes organitzats per l'Agrupació per als mesos de Gener i Febrer

GENER

Dia 9. — Primera lliçó de primeres cures. «Perills i contratemps amb que poden trobar-se els excursionsistes i maneres de subsanar-los». Pel doctor Manuel Plana, metge de l'Hospital i Asil de nostra ciutat.
A les nou del vespre.

Dia 10. — Excursió a Cardedeu, Cànoves, Roques Roges, Pla de la Calma, Tagamanent i Aiguafreda.
Cap de colla, A. Caballeria. Vocals, M. Gabarró i S. Llobet.
Pressupost, 2 pessetes.
Sortida, en el tren de les 6'30. Estació de França.

Dia 16. — Segona lliçó de primeres cures. «Lliçons pràctiques sobre el tema exposat el dia 9». Pel doctor don Manuel Plana.
A les nou del vespre.

Dia 17. — Excursió, junt amb la Secció Feminal, a Breda, Castell de Montsoriu, Coll de Castellar, Riells i Breda.
Cap de colla, M. Gabarró. Vocals, Montserrat i Antònia Soler.
Pressupost, 3'75 pessetes.
Sortida, en el tren de les 6'30. Estació de França.

Dia 24. — Excursió, junt amb la Secció d'Estudis, al dòlmen de Pins-Rosés i excavacions a El Coll.
Cap de colla, S. Llobet. Vocals, I. Llach i J. Font.
Pressupost, 0'90 pessetes.
Sortida, en el tren de les 6'30. Estació de França.

Dia 31. — Excursió-Visita al poble de Santa Agnès de Malenyanes.
Sortida, a les dugues de la tarda, de l'estatge social.
Cap de colla, J. Rodons.

Si algun dia, anant d'excursió, algun company es separa dels altres dintre d'algun poble o en les seves proximitats, recordeu que la Plaça Major es considera el punt de reunió, sense necessitat d'haver-ho acordat prèviament.

FEBRER

Dia 7. — Excursió a Canovelles, L'Ametlla, Puiggraciós, El Clascar de Berti, Salt del Llòbrega i Sant Miquel del Fai.

Cap de colla, Josep Busquets. Vocals, S. Llobet i M. Gabarró.

Pressupost, 2'60 pessetes.

Sortida, a les 6'30. Davant de la Caixa d'Estalvis.

Dia 13. — Primera lliçó de Vulgarització Cartogràfica. Geodèsia, Topografia, Projeccions, Distància real i projectada. Escales.

A les nou del vespre.

Dia 14. — Excursió a Aiguafreda, La Mora, Coll Formic, Matagalls, Camp de Cinc Sous, El Brull i Balenyà.

Cap de colla, A. Caballeria. Vocals, M. i J. Gabarró.

Sortida, en el tren de les 7'30. Estació del Nord.

Pressupost, 3'30 pessetes.

Dia 20. — Segona lliçó de Vulgarització Cartogràfica. Planimetria, Altimetria, Orientació.

A les nou del vespre.

Dia 26. — Excursió a Cèllecs, junt amb la Secció d'Estudis i d'Excavacions.

Cap de colla, I. Llach. Vocals, S. Llobet i J. Rodons.

Sortida, a les 6, del Parc de l'Estació.

Dia 28. — Excursió a Sant Quirse de Besora, Vidrà, Santuari de Bellmunt, Sant Pere i Sant Feliu de Torelló.

Cap de colla, J. Font. Vocals, A. Caballeria i M. Gabarró.

Pressupost, 8 pessetes.

L'hora de sortida, caldrà preguntar-la a l'estatge social.

ADVERTIMENT

Cada setmana hom posarà un avís, per a anunci de l'excursió in mediata en la taula d'anuncis de l'entitat.

Fóra convenient, per a major comoditat del Cap de colla, que els que vulguin assistir a qualsevol excursió, inscrivissin llur nom en el mateix full de l'avís anunciador.

Joieria

Rellotgeria

*Taller de Compostures
i Confecció de*

JOIES

Rafael Font

Granollers

Doctor Robert, 19

TALLER D'ENQUADERNACIONS

*Llibreria
Figurins
Papereria*

*Objectes
d'escriptori
dibuix i pintura*

JOAN CARBÓ

Carrer Sant Roc, 15

GRANOLLERS

Novetats

per a

Senyora

Montaña

**La casa de la
dona elegant**

Plaça de la República, 36

Telèfon 100

Imp. Garrell : Granollers : Telèfon 23